

Symposium 'Is er een psy-cialist in de zaal?'

UZ-Brussel 22 september 2023

Bernheim's

Vermijden van response shift met ACSA, een self-anchoring scale voor Subjectief Welbevinden

Peter Theuns

BRUCC (Brussels University Consultation Center)

Vakgroep Psychologie
Vrije Universiteit Brussel

Peter.Theuns@vub.be

“WelZIJN” <> “WelBEVINDEN”

- Wat wil je meten?
  - Vergelijken van landen, culturen en politieke regimes vereist objectieve maten
  - Gedrag begrijpen en verklaren vereist wellicht vooral subjectieve maten

WelZIJN

Vergelijken van landen, culturen en politieke regimes

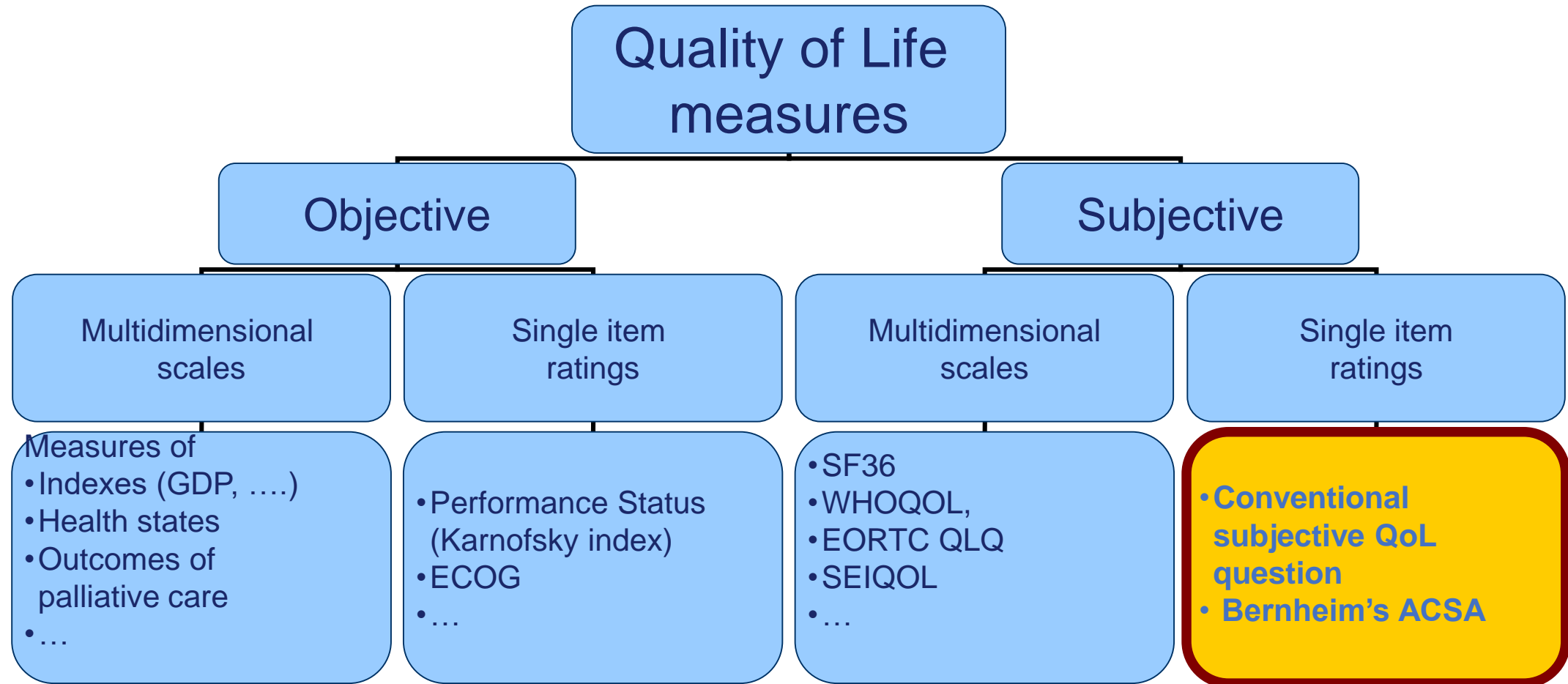
BNP, inkomen, kwaliteit van woningen, analfabetisme, opleiding, levensverwachting, ...

WelBEVINDEN

Gedrag begrijpen en verklaren
Geluk verklaren

Subjectief welbevinden,
“Hoe is ‘t ?”, gedrag

Hoe levenskwaliteit bevragen? Soorten maten Welbevinden <> Geluk <> Levenskwaliteit

Hoe subjectief welbevinden bevragen?

“Hoe is 't met jou?”

Goed ...

- Trivialisering van respons
- Context
- Sociale wenselijkheid
- Easterlin paradox
- Disability paradox
- Peer-relativiteit
- Relatief tov culturele & maatschappelijke normen (Veenhoven, Diener)

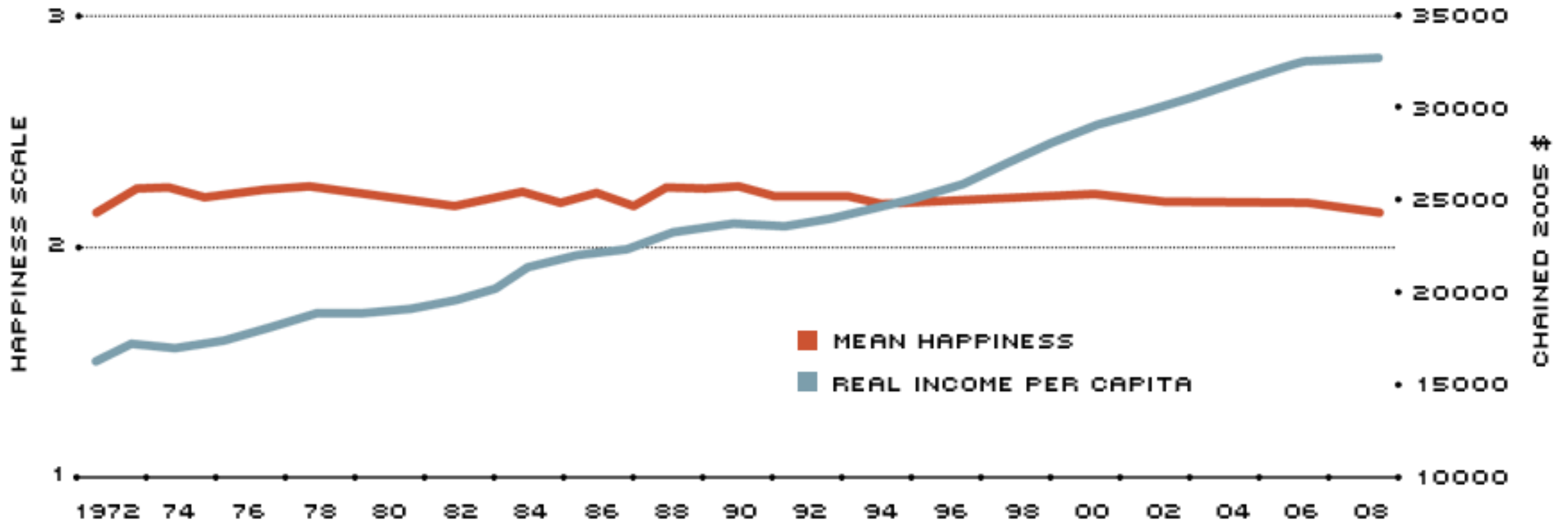

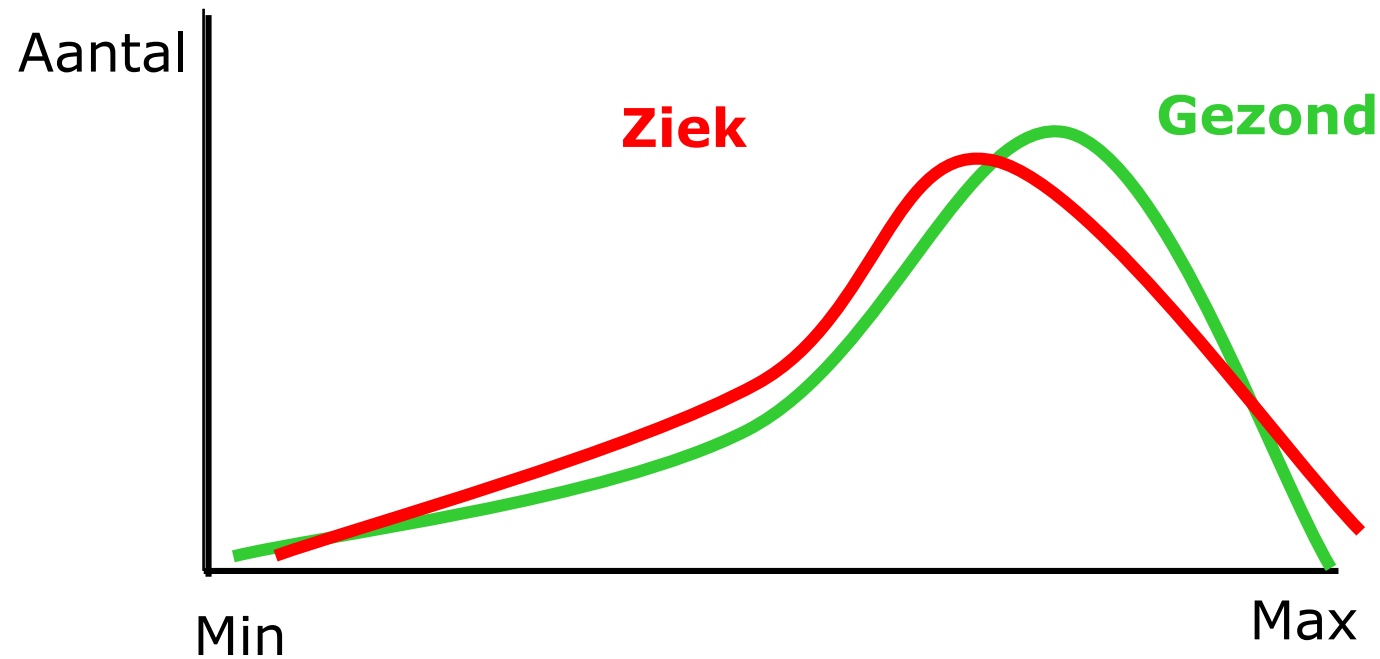
Alles bijeen genomen, hoe gaat het met u tegenwoordig ?

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

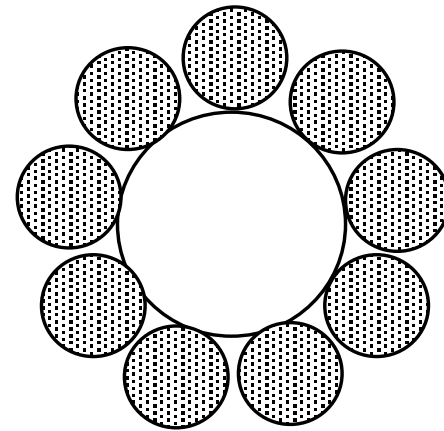
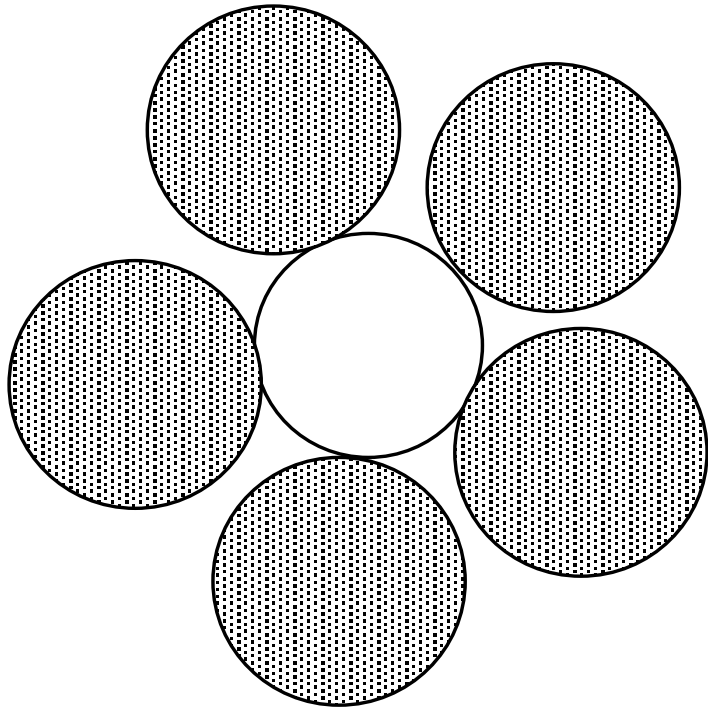
Easterlin Paradox

DISABILITY PARADOX: met klassieke bevragingen geven mensen met een ernstige aandoening of handicap gelijkaardige responsen als gezonde mensen in controlegroep

RELATIVITEITS BIAS

Hong-Kong vs Australië

Een “echt” verschil of cultureel verschil door verschillende omgang met meetschalen?

Identifying a cultural response bias

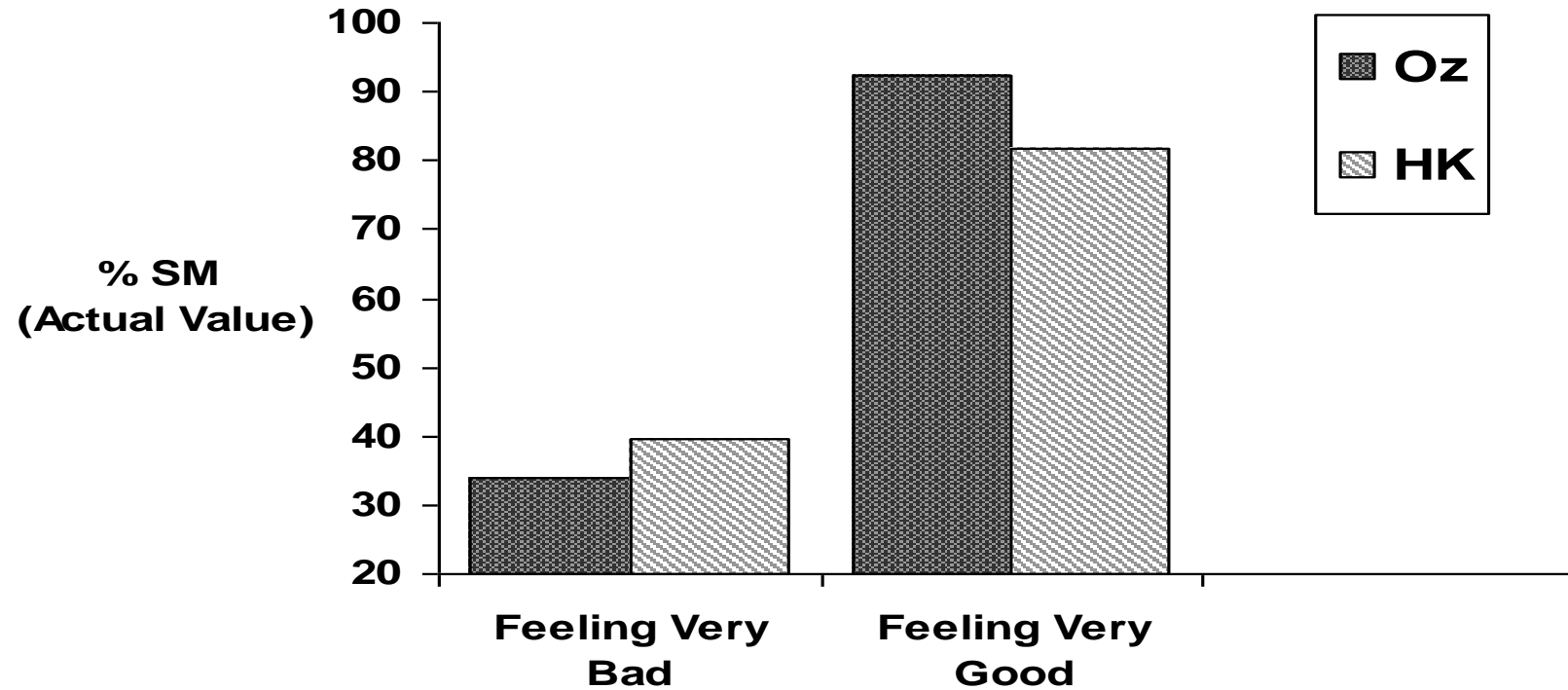
A. Lau & R. Cummins *QOL Research* 13: 1496, 2004

- ➔ ***“Kan je je herinneren dat je je ooit **echt slecht / echt goed** voelde ?”***
- ➔ ***“Op een schaal van 0 tot 10, hoe zou jij toen hebben geantwoord op deze schaal??”***

RESULTAAT

A. Lau & R. Cummins, *QOL Research* 13: 1496, 2004

“How satisfied when ....?”

BESLUIT OVER CULTURELE RELATIVITEIT

A. Lau & R. Cummins, *QOL Research* 13: 1496, 2004

- Chinezen gebruiken een kleinere range van de schaal dan Australiërs (ze **geven minder toe** dat ze gelukkig of ongelukkig zijn)
- Minstens een deel van het Chinese deficit in levenstevredenheid kan worden verklaard door **culturele bias** (culturele vertekening)

→ Indien herinneringen aan de beste en slechtste tijden zouden worden gebruikt als schaalankers, dan zouden de schalen intercultureel gestandaardiseerd zijn en zouden resultaten cross-cultureel vergelijkbaar zijn.

Zelf-ankering (Self-anchoring) om relativiteits bias te voorkomen

Pre-defined anchors

(best mogelijke <> slechtst mogelijke)

- Schaaluiteinden opgelegd
  - Abstract
  - Mogelijks “onbereikbaar”
  - Onecht
  - Relatief (tov context)

Self-anchored

(persoonlijk beste <> slechtste)

- Realistische schaaluiteinden
  - Herkenbaar (eigen beleving)
  - Bereikbaar (het is al ooit gebeurd)
  - Concreet
  - Echt
  - Absoluut, (voorlopig) vaststaand

Bernheim's Anamnestic Comparative Self- Assessment (ACSA)

Jan Bernheim:

- Kankerpatiënten vertelden vaak dat ze naar aanleiding van hun levensbedreigende ziekte spontaan hun leven overzagen, terugdenkend aan hun eigen beste en slechtste tijden..
  - → **toegepast in een persoonlijke schaal voor gebruik in opeenvolgende consultaties**, met de persoonlijk beste en slechtste tijden als schaaluiteinden
    - Zulke schaal is tegelijk persoonlijk, maar ook universeel (herkenbaar)
    - Concreet (PERSOONLIJK BESTE en SLECHTSTE periode) <> ingebeeld (“best mogelijke” <> “slechtst mogelijke”)
    - Mogelijk minder gevoelig voor relativiteitsbias
- Een ernstig antwoord op een ernstige vraag

Anamnestic Comparative Self-Assessment (ACSA)

EEN SELF-ANCHORING RATING SCALE VOOR SUBJECTIEF WELBEVINDEN (SWB)

Afname in 2 stappen:

1. Denk eens terug aan de BESTE periode in je leven ?
(geef die periode +5)
2. Denk nu even terug aan de SLECHTSTE periode in je leven ?
(geef die periode -5)
3. ACSA doelvraag:
Hoe heb jij je de 2 voorbije weken gevoeld ? +5 betekent "net zo goed als in de beste periode van je leven", en -5 betekent "even slecht als in de slechtste periode van je leven"

Zelf-ankering

Rating

ACSA STAP 1: *Anchoring procedure (BESTE periode) (see Encycl. QOL)*

- Alle mensen ervaren goede tijden en slechte tijden in het leven. Denk nu aan de beste periode en de slechtste periode in je leven. Dit mag niet zomaar een moment zijn (een dag, een week), maar een langere periode.
- Wat was de **BESTE** periode in je leven: Toen je je gelukkigste periode beleefde, welke factoren droegen daar toen aan bij? Je mag meerdere factoren selecteren.

Relaties, Familie, Vrienden of buren, Studie, Werk, Gezondheid, Veiligheid of zekerheid, Geld, Juridische kwesties, Prestaties, Persoonlijke gebeurtenis, Historische gebeurtenis, Gebeurtenis in de natuur

Andere : .....

- Hoe lang duurde deze periode? Ongeveer ..... maanden.
- Hoe oud was je toen? .....jaar oud.

ACSA STAP 2: *Anchoring procedure* (*SLECHTSTE periode*)

Wat was de **SLECHTSTE** periode in je leven: Toen je je het minst gelukkig voelde, wat waren de factoren die dat veroorzaakten? Je mag meerdere factoren selecteren

Relaties, Familie, Vrienden of buren, Studie, Werk, Gezondheid, Veiligheid of zekerheid, Geld, Juridische kwesties, Prestaties, Persoonlijke gebeurtenis, Historische gebeurtenis, Gebeurtenis in de natuur

- Hoe lang duurde deze periode? Ongeveer ..... maanden.
- Hoe oud was je toen? .....jaar oud.

ACSA STAP 3: *Schalen* (1-shot survey format)

Geef hieronder aan hoe je je de afgelopen twee weken voelde. Op onderstaande schaal betekent +5 "net zo goed als de beste periode in je leven", en -5 betekent "zo slecht als de slechtste periode in je leven".

Even slecht
als de
SLECHTSTE
periode
in mijn
leven

Even goed
als de
BESTE
periode
in mijn
leven

-5   -4   -3   -2   -1   0   1   2   3   4   5
○   ○   ○   ○   ○   ○   ○   ○   ○   ○   ○

ACSA voor longitudinale opvolging

Even slecht
als de
SLECHTSTE
periode
in mijn
leven

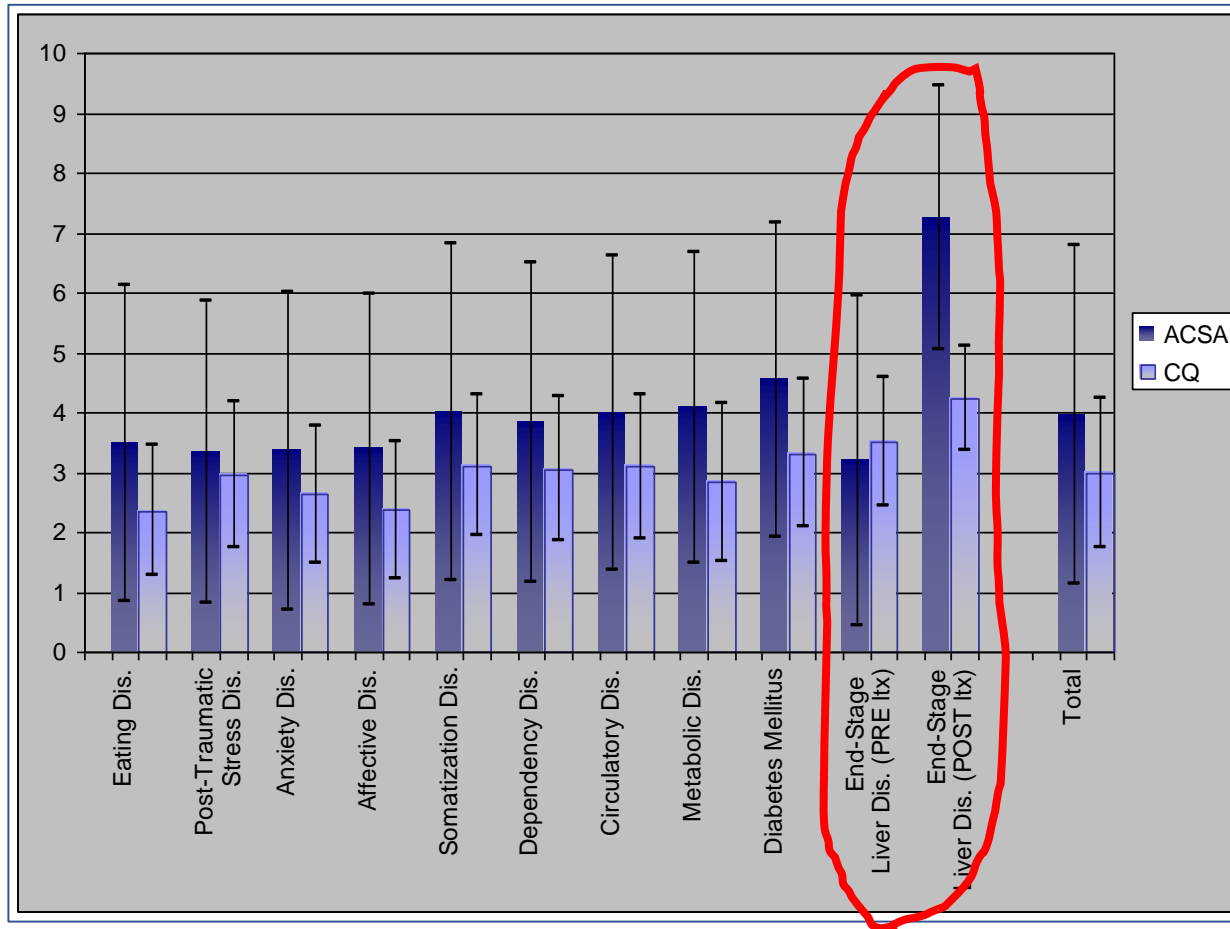
-5   -4   -3   -2   -1   0   1   2   3   4   5
○   ○   ○   ○   ○   ○   ○   ○   ○   ○   ○

Even goed
als de
BESTE
periode
in mijn
leven

Bevindingen

- Berlijn
- Locked-In Syndroom
- (Zuid-Afrika / Algerije)
- VUB geeft om jou
- 2 vignetten studies

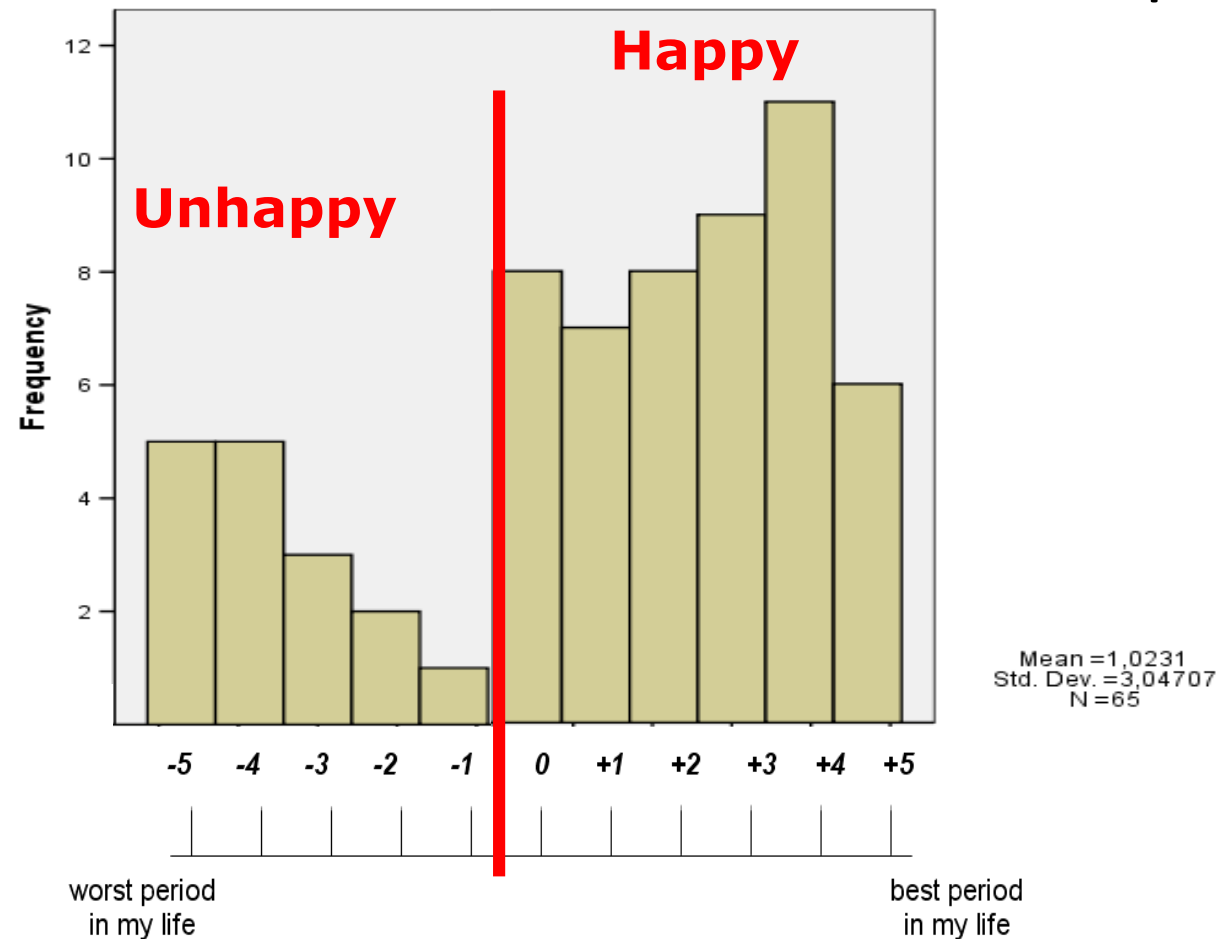
Berlijn: Onderscheiden van patiënten populaties & Sensitiviteit voor objectieve veranderingen

	CV = SD/Mean
ACSA	0.72
CQ	0.42
Significance	p<.001

Locked-In-Syndroom: ACSA toont een minderheid die diep lijdt

Bruno, MA, Bernheim JL, Ledoux D, Pellas F, Demertzi A & Laureys S (2010) A survey on self-assessed well-being in a cohort of chronic locked-in syndrome patients: happy majority, miserable minority. *BMJ Open*

VUB geeft om jou: ondersteunend gesprek tijdens COVID19

RESEARCH TEAM

INITIATOR: **RECTOR CAROLINE PAUWELS**

Compassionate University Charter - [Compassionate University | Vrije Universiteit Brussel \(vub.be\)](https://www.vub.be)

ONDERZOEKERS

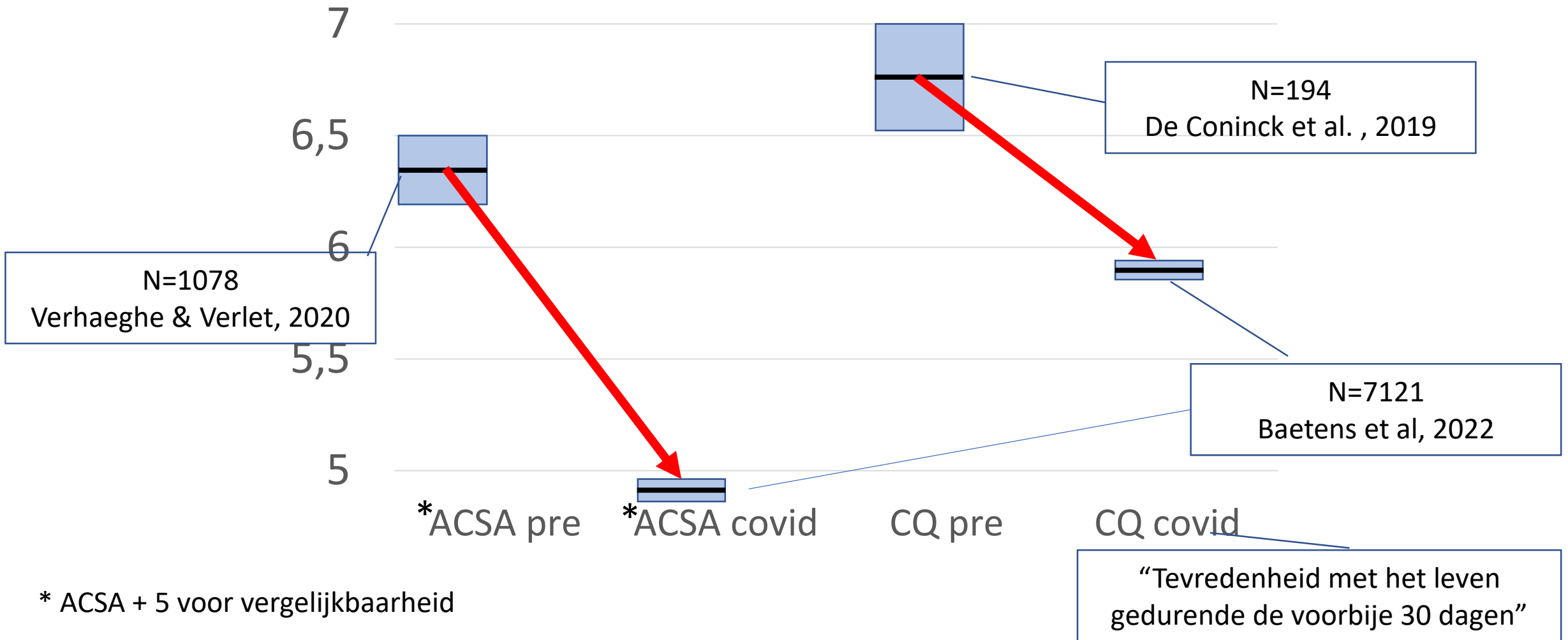
Imke Baetens, Johan Vanderfaeillie, Peter Theuns, Chris Schotte, Veerle Soyez en Tim Van Tilborgh

Gecoördineerd door BRUCC team (Joyce Van den Meersschaut, Lisa Van Hove, Kim Coenraets, Margot Garrée, Brenda Anyango, Allyson Dubois, Lydia Castiglione)

140 MASTER STUDENTEN PSYCHOLOGIE AAN DE VUB

Contract als jobstudent voor 26 uren

Sensitiviteit van SWB (subjectief welbevinden) Daling van SWB tijdens de COVID19 pandemie (2de lock-down) (95% betrouwbaarheidsinterval) ACSA versus CQ

* ACSA + 5 voor vergelijkbaarheid

"Tevredenheid met het leven gedurende de voorbije 30 dagen"

Conclusies uit eerder onderzoek

- ACSA presteert ogenschijnlijk goed als schaal voor SWB
- ACSA is ogenschijnlijk gevoeliger voor objectieve veranderingen

- Echter: tot hiertoe waren onze studies one-shot studies, of tussen-groepen vergelijkingen
- Meer onderzoek nodig naar
  - Validiteit
  - Sensitiviteit

Recent onderzoek: Experimentele aanpak

- Een binnen-subjecten benadering met een scenario study
  - Longitudinaal (Noah)
  - Pre-Post (3 scenarios)

Het verhaal van Noah ... (Celine De Wilde, 2022)

Noah is 22 jaar. Het gender van Noah is voor dit onderzoek onbelangrijk. U mag zelf invulling geven aan het uiterlijk en het gender van Noah. De bedoeling is dat u zich inleeft in de situatie van Noah zoals u zich deze persoon voorstelt. Noah kan een vriend/vriendin/familielid/kennis/collega/jijzelf ... zijn, aan u de keuze.

Na elke beschrijving van de levenssituatie van Noah wordt u gevraagd om aan te geven hoe Noah zou antwoorden op de gestelde vraag naar welbevinden.

Het verhaal van Noah ... 6 condities

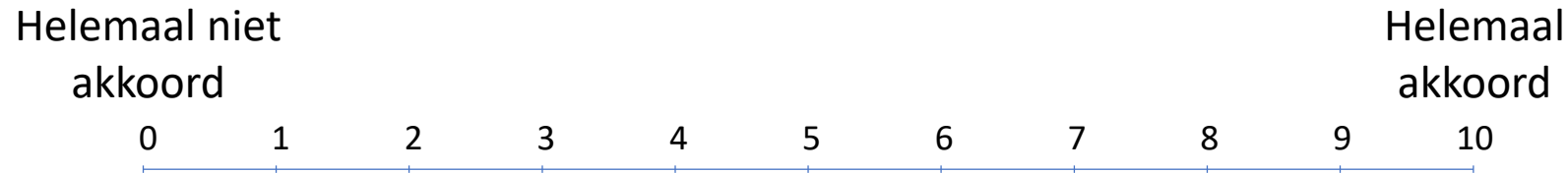
Stel je een persoon voor die Noah heet, 22 jaar oud is, onbekend geslacht (je mag kiezen)

1. Noah is 22 jaar, leeft voor sport en heeft altijd een positieve instelling (++)
2. 3 jaar later, vorige maand had Noah een zwaar auto-ongeluk, moet revalideren, kan niet deelnemen aan een triatlon (opgedragen aan overleden moeder) (---)
3. Revalidatie was moeilijk, maar gaat door, dankzij positieve houding, heeft geluk gehad in vergelijking met andere patiënten (+/-)
4. 4 maanden later kan Noah zonder hulp een paar stappen lopen en voelt zich trots (+)
5. 1 jaar later verergert de pijn, negatief effect op de stemming (-)
6. 5 jaar later voelt Noah zich fysiek goed, het wedstrijdseizoen nadert, kan niet wachten om deel te nemen aan triatlon (+++)

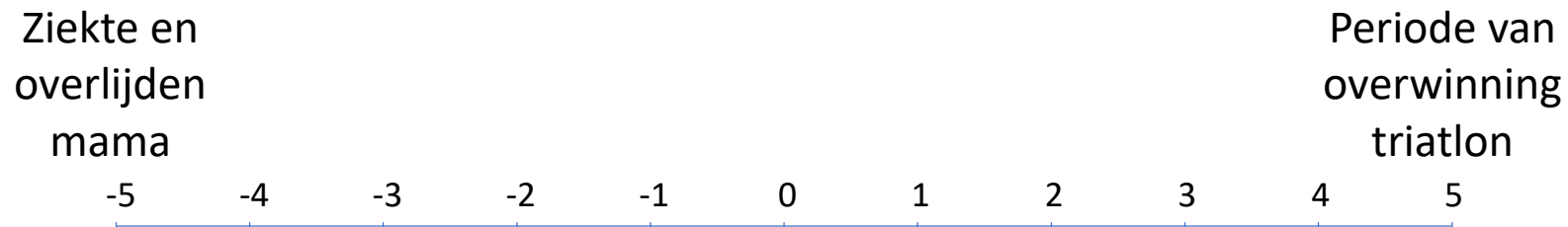
2 SWB schalen

- Conventionele vraag:

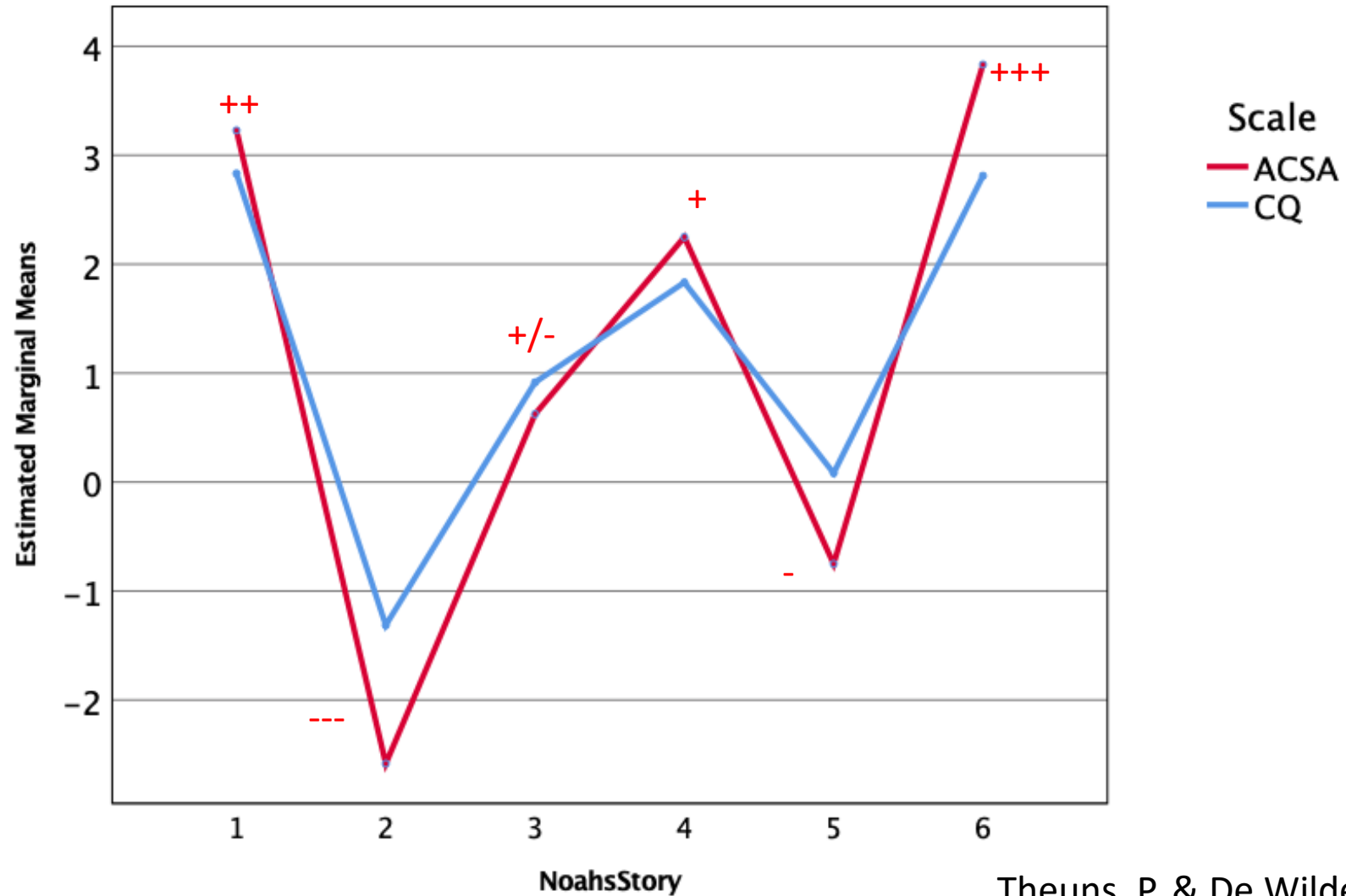
Alles bijeengenomen ben ik tevreden met mijn leven

- ACSA (-5 = ziekte en overlijden van mama; +5 = periode van overwinning op de triatlon)

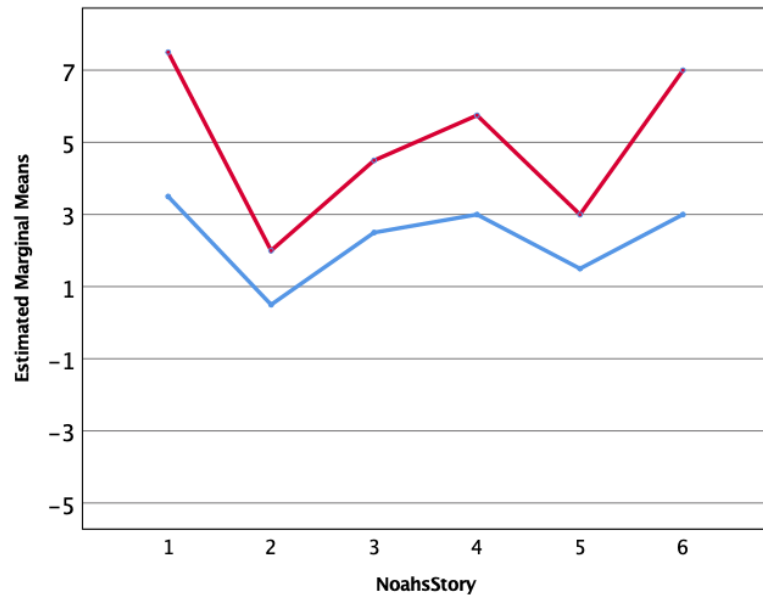

Resultaten: Algemene bevindingen

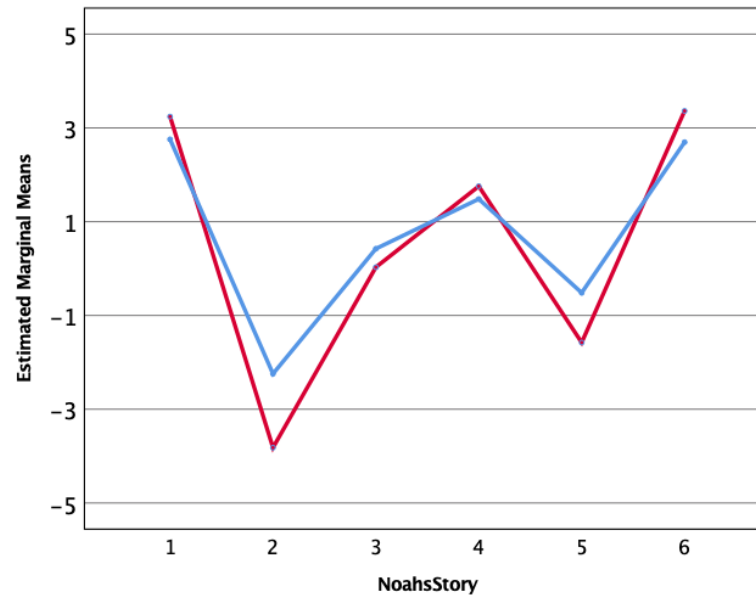

3 clusters

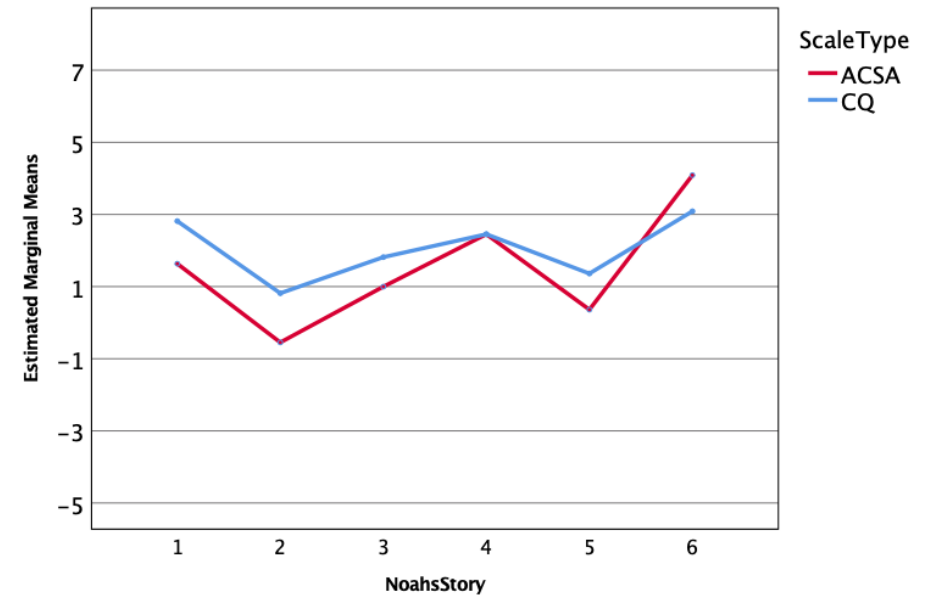
N=4

N=33

N=11

Scenariostudy 2 (Ilirjeta Hyseni en Rima Madany, 2023)

- Scenario 1 ++ → --

- *Je bent 21 jaar en we zitten nu midden in de zomervakantie. Je examens van juni aan de hogeschool zijn heel goed verlopen. Je bent voor al je vakken geslaagd je bent een hele maand met je beste vrienden op reis in het buitenland en jullie doen elke dag leuke dingen.*

- **ACSA / CQ**

- *Stel dat jullie onderweg een auto-ongeluk kregen. Een vriend is daarbij overleden en jijzelf en andere vrienden zijn zwaar gekwetst. Jullie zijn gerepatrieerd en herstellen nu nog in het ziekenhuis. Jij zult waarschijnlijk verlamd blijven aan je rechter been. Je ziet je 3 overgebleven vrienden bijna dagelijks. Je denkt dat je de volgende week naar huis zult mogen.*

- **ACSA / CQ**

Scenario study 2

- Scenario 2 -- → ++
  - *Je komt als 18-jarige uit een moeilijke gezinssituatie, je bent thuis weggegaan en je moet nu helemaal op je eigen benen staan. Je hebt zeker de nodige capaciteiten, maar hebt niet genoeg geld om te gaan studeren. Hierdoor ligt je droom om leraar te worden aan diggelen. Je werkt nu al 3 maanden als hulpje in een grootkeuken.*
  - *Stel dat men je in deze situatie de volgende vraag voorlegt: **ACSA / CQ***
  - *Je hebt de lotto gewonnen! Je bent onmiddellijk gestopt met je job als hulpje in de grootkeuken en je hebt je ingeschreven aan de universiteit. Je kan je nu volledig focussen op je studies en je eerste examens zijn al goed verlopen.*
  - *Stel dat men je in deze situatie de volgende vraag voorlegt: **ACSA / CQ***

Scenario study 2

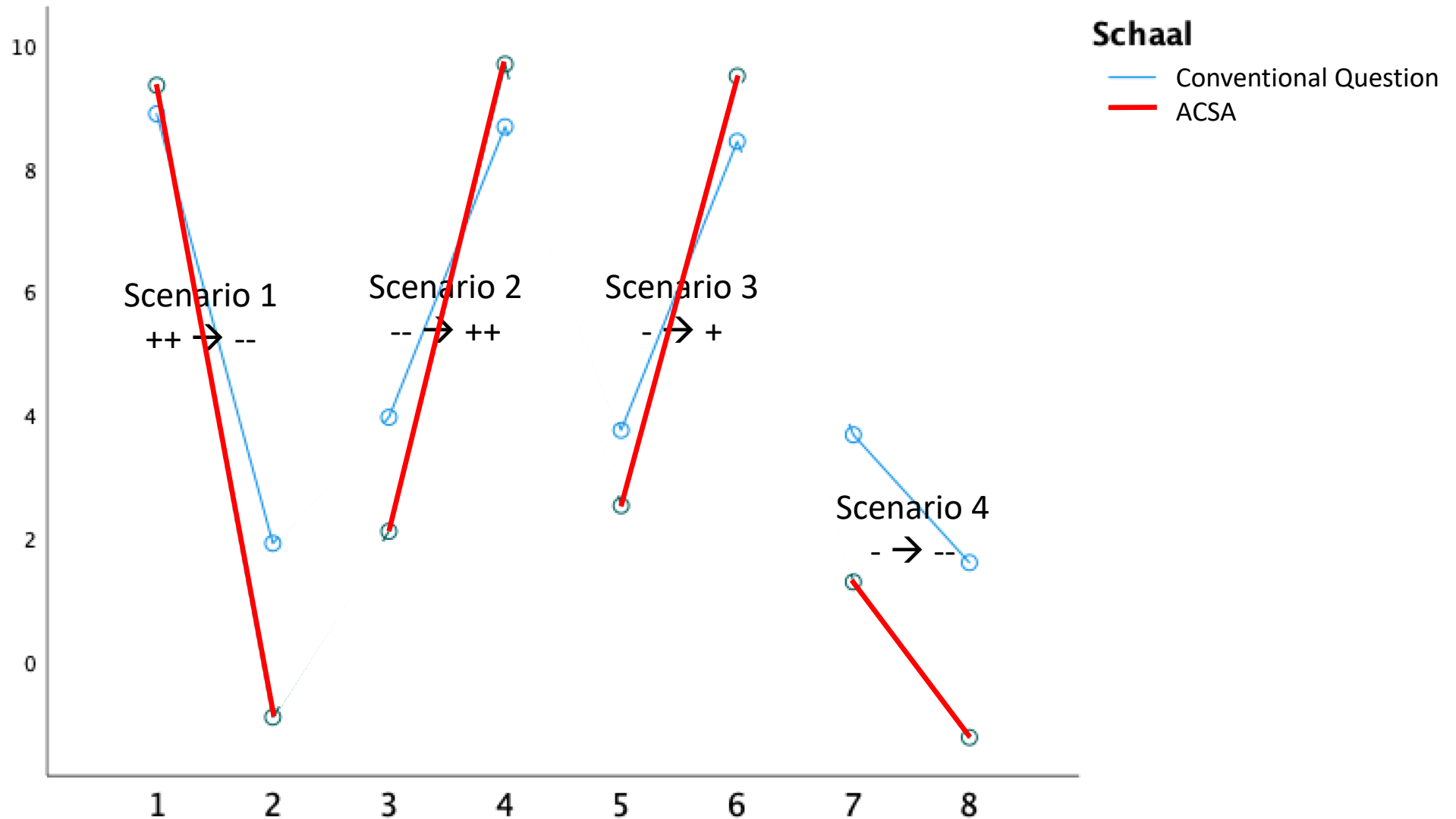
- Scenario 3 - → +
  - *Je had de laatste drie maanden veel tegenslagen in je leven. Je hebt onlangs een uitbrander gekregen van je baas op je studentenjob. Bovendien heb je een drukke schoolperiode achter de rug met examens en taken. Hierdoor ging het mentaal minder goed met je. Je voelde je uitgeput en mentaal onrustig. Je merkte op dat je nood had aan rust en ontspanning.*
  - *Stel dat men je in deze situatie de volgende vraag voorlegt: ... **ACSA / CQ***
  - *Je besloot een maand geleden om er een tijdje tussen uit te gaan. Je had een reis geboekt naar je favoriete bestemming om daar tot rust te gaan komen. Tijdens je reis kwam je in contact met plaatselijke bewoners. Je werd hartelijk verwelkomd en zij hielpen je om in contact te komen met je liefde voor gastronomie, je culinaire passie. Je leerde jezelf beter kennen tijdens deze reis. Je had eindelijk mentale rust gevonden en je voelde je meer ontspannen. Je was blij dat je die reis hebt gemaakt.*
  - *Stel dat men je in deze situatie de volgende vraag voorlegt:... **ACSA / CQ***

Scenario study 2

- Scenario 4 - → --
  - *De laatste 5 maanden kampte je met veel pijn over je hele lichaam. Je hebt last van allerlei fysieke klachten zoals aanhoudende hoest, kortademigheid, pijn in de borstkas, vermoeidheid, koorts... . Dit beperkte je in je dagelijkse activiteiten. Je dacht dat deze symptomen Covid gerelateerd waren, maar ondertussen bleven de klachten aanhouden. Om de pijn te onderdrukken gebruikte je dagelijks pijnstillers, maar dit had geen langdurig effect. Je maakte je hierover veel zorgen. Aangezien de fysieke pijn niet ophield, ging je op consultatie bij de huisarts. Op advies van de huisarts maakte je een afspraak bij een specialist.*
  - *Stel dat men je in deze situatie de volgende vraag voorlegt: ... **ACSA / CQ***
  - *Naast een bloedonderzoek maakte de specialist een aantal scans van je longen. De resultaten van deze scans waren zorgwekkend en je moest bijgevolg een biopsie ondergaan. Dit wil zeggen dat een stukje longweefsel werd verwijderd voor verder onderzoek. Intussen een maand geleden kreeg je te horen dat je longkanker hebt. Helaas werd dit te laat ontdekt waardoor de longkanker al uitgezaaid was. Je zal niet meer kunnen genezen en je werd doorverwezen naar palliatieve zorg, met als doel het verminderen van de klachten tijdens de laatste maanden van je leven.*
  - *Stel dat men je in deze situatie de volgende vraag voorlegt:... **ACSA / CQ***

ACSA is gevoeliger voor veranderingen

Conclusies uit scenario studies

- ACSA is consistent sensitiever voor veranderingen
- ACSA lijkt ervaren veranderingen uit te vergroten: positieve assessments worden meer positief en negatieve worden meer negatief, terwijl “neutraal” blijft neutraal
- ACSA lijkt metingen op te leveren die minder onderhevig zijn aan respons bias door response shift

Besluit

- ACSA lijkt metingen op te leveren die minder onderhevig zijn aan response vertekening door respons shift
- ACSA is gevoeliger voor veranderingen in longitudinale studies
- Aanbeveling om ACSA systematisch op te nemen in (longitudinale en cross-sectionele) studies naar Subjectief Welbevinden

Kunnen we dit verklaren?

- Door self-anchoring, worden deelnemers aangemoedigd om de het ganse bereik van de schaal effectief te benutten, en niet een deel weg te “knippen” dat ze buiten hun eigen bereik inschatten
- Persoonlijke ankers gebruiken moedigt deelnemers aan om telkens te refereren naar hetzelfde referentiekader en hun inschattingen niet aan te passen aan steeds veranderende contexten.

Algemeen besluit

- ACSA lijkt SWB metingen op te leveren die minder onderhevig zijn aan response bias door response shift
- ACSA is gevoeliger voor veranderingen
- ACSA wordt daarom aanbevolen voor systematisch gebruik in onderzoek naar subjectief welbevinden (*voorlopig naast andere instrumenten*)
- Bernheim's ACSA verdient meer aandacht en zou in overweging moeten worden genomen voor breed gebruik in onderzoek en beleidstoepassingen
- We bevelen aan om ACSA systematisch te gebruiken in (longitudinaal en cross-sectioneel) onderzoek naar Subjectief Welbevinden, in het bijzonder voor beleidstoepassingen

Toekomst

ACSA verdient verder onderzocht te worden, in het bijzonder in longitudinale en /of internationale studies en in verschillende culturen om na te gaan in welke mate ACSA

- Minder (of niet) onderhevig is aan culturele bias
- Minder (of niet) onderhevig is aan response shifts
- De voorkeur moet genieten als valide en betrouwbare maat van SWB

Gepland onderzoek: = single shot study, vergelijking tussen CQ en ACSA bij studenten uit verschillende landen en culture

Peter.Theuns@vub.be